

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 21 września 2023 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Podstawy odmowy wykonania – Artykuł 3 pkt 2 – Zasada ne bis in idem – Pojęcie „tego samego czynu” – Całość, na którą składają się nierozdzielnie ze sobą związane konkretne okoliczności – Oszukańcza działalność prowadzona przez osobę, której dotyczy nakaz, w dwóch państwach członkowskich za pośrednictwem dwóch odrębnych osób prawnych i na szkodę różnych pokrzywdzonych

W sprawie C-164/22

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Audiencia Nacional (sąd centralny, Hiszpania) postanowieniem z dnia 2 marca 2022 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 4 marca 2022 r., w postępowaniu dotyczącym wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przeciwko:

Juanowi,

przy udziale:

Ministerio Fiscal,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Arabadjiev, prezes izby, P.G. Xuereb, T. von Danwitz, A. Kumin (sprawozdawca) i I. Ziemele, sędziowie,

rzecznik generalny: G. Pitruzzella,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu pana Juana – M. Díaz Perales, abogada, oraz R. Rodríguez Nogueira, procurador,
- w imieniu rządu hiszpańskiego – A. Gavela Llopis, w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: hiszpański.

– w imieniu Komisji Europejskiej – J. Baquero Cruz oraz M. Wasmeier, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 45, art. 49 ust. 3 i art. 50 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą praw podstawowych”), art. 54 Konwencji wykonawczej do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, podpisanej w Schengen (Luksemburg) w dniu 19 czerwca 1990 r., która weszła w życie w dniu 26 marca 1995 r. (Dz.U. 2000, L 239, s. 19, zwanej dalej „KWUS”), art. 4 pkt 6 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową 2002/584”), decyzji ramowej Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, L 220, s. 32) oraz art. 8 ust. 1 i 2 decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, L 327, s. 27).
- 2 Wniosek ten został złożony w kontekście wykonania w Hiszpanii europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa, Juízo Central Criminal de Lisboa, Juiz 16 (sąd rejonowy w Lizbonie, szesnasta izba centralnego sądu karnego w Lizbonie, Portugalia) w celu wykonania kary pozbawienia wolności wymierzonej panu Juanowi za kwalifikowane oszustwo.

Ramy prawne

Prawo Unii

KWUS

- 3 Artykuł 54 KWUS, który znajduje się w rozdziale 3, zatytułowanym „Stosowanie zasady ne bis in idem”, tytułu III tej konwencji, stanowi:

„Osoba, której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku na obszarze jednej umawiającej się strony, nie może być ścigana na obszarze innej umawiającej się strony za ten sam czyn, pod warunkiem że [jeżeli została nałożona kara – została ona wykonana] lub jest ona w trakcie wykonywania, lub nie może być już wykonana na mocy przepisów prawnych skazującej umawiającej się strony”.

Decyzja ramowa 2002/584

- 4 Artykuł 3 decyzji ramowej 2002/584, zatytułowany „Obligatoryjna odmowa [Podstawy obligatoryjnej odmowy] wykonania europejskiego nakazu aresztowania”, przewiduje:

„Właściwy sądowy organ państwa członkowskiego wykonującego europejski nakaz aresztowania (zwany dalej »wykonującym nakaz organem sądowym«) odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania w następujących przypadkach:

[...]

- 2) jeśli wykonujący nakaz organ sądowy zostaje poinformowany [z informacji, jakie posiada wykonujący nakaz organ sądowy, wynika], że w stosunku do osoby, której dotyczy wniosek, zapadło w związku z popełnieniem tych samych czynów prawomocne orzeczenie w państwie członkowskim, z zastrzeżeniem, że jeśli została orzeczona kara, to została ona wykonana lub jest wykonywana, lub też nie może być dłużej wykonywana w świetle prawa państwa członkowskiego, w którym nastąpiło skazanie [z zastrzeżeniem, że w przypadku skazania kara została wykonana lub jest aktualnie wykonywana, lub też nie może być już wykonana w świetle prawa państwa, w którym nastąpiło skazanie];

[...]”.

- 5 Artykuł 4 tej decyzji ramowej, zatytułowany „Fakultatywna odmowa [Podstawy fakultatywnej odmowy] wykonania europejskiego nakazu aresztowania”, stanowi:

„Wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania:

[...]

- 6) jeśli europejski nakaz aresztowania został wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego [polegającego na pozbawieniu wolności], a osoba, której dotyczy wniosek, jest obywatelem wykonującego nakaz państwa członkowskiego lub w tym państwie stale przebywa [której dotyczy nakaz, przebywa w wykonującym nakaz państwie członkowskim, jest jego obywatelem lub ma w nim miejsce zamieszkania], a państwo to zobowiązuje się wykonać karę pozbawienia wolności lub środek zabezpieczający zgodnie z jego prawem krajowym;

[...]”.

Prawo hiszpańskie

- 6 Zgodnie z art. 14 ust. 2 ley orgánica 7/2014, sobre intercambio de información de antecedentes penales y consideración de resoluciones judiciales penales en la Unión Europea (ustawy organicznej 7/2014 o wymianie informacji z rejestrów karnych i uwzględnianiu wyroków skazujących pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej) z dnia 12 listopada 2014 r. (BOE nr 275 z dnia 13 listopada 2014 r., s. 93204):

„[...] [P]rawomocne wyroki skazujące wydane przez inne państwa członkowskie nie będą miały wpływu na następujące orzeczenia i nie mogą pociągać za sobą ich uchylecia lub ponownego rozpatrzenia:

- a) prawomocne orzeczenia wydane wcześniej przez sądy hiszpańskie i orzeczenia dotyczące ich wykonania;
 - b) wyroki skazujące wydane w późniejszych postępowaniach w Hiszpanii, związane z przestępstwami popełnionymi przed wydaniem wyroku skazującego przez sąd innego państwa członkowskiego;
 - c) postanowienia wydane lub te, które powinny zostać wydane, na podstawie art. 988 akapit trzeci Ley de Enjuiciamiento Criminal (kodeksu postępowania karnego) określające granice wykonywania kar, w tym te, o których mowa w lit. b)”.
- 7 Artykuł 988 akapit trzeci kodeksu postępowania karnego stanowi zasadniczo, że w przypadku gdy winny kilku przestępstw został skazany w różnych postępowaniach za czyny, które mogły być przedmiotem jednego postępowania, zastosowanie mają granice określone w art. 76 Código Penal (kodeksu karnego). Zgodnie z tym ostatnim przepisem maksymalny okres rzeczywistego wykonania kary nie może przekraczać trzykrotności kary najsurowszej i co do zasady nie może przekraczać 20 lat.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 8 Osoba, której dotyczy nakaz, będąca obywatelem hiszpańskim, została osadzona w areszcie w Hiszpanii, gdzie odbywa karę pozbawienia wolności w wymiarze 11 lat i dziesięciu miesięcy. Kara ta została jej wymierzona wyrokiem Audiencia Nacional (sądu centralnego, Hiszpania) z dnia 13 lipca 2018 r., który został częściowo uchylony orzeczeniem Tribunal Supremo (sądu najwyższego, Hiszpania) z dnia 4 marca 2020 r. (zwanym dalej „wyrokiem hiszpańskim”), za kwalifikowane oszustwo i pranie pieniędzy.
- 9 W dniu 20 stycznia 2020 r. osoba, której dotyczy nakaz, została również skazana wyrokiem Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa, Juízo Central Criminal de Lisboa, Juiz 16 (sądu rejonowego w Lizbonie, szesnasta izba centralnego sądu karnego w Lizbonie) na karę sześciu lat i sześciu miesięcy pozbawienia wolności za kwalifikowane oszustwo (zwanym dalej „wyrokiem portugalskim”). Został przeciwko niej wydany europejski nakaz aresztowania w celu wykonania tej kary, przekazany właściwym organom hiszpańskim (zwany dalej „przedmiotowym europejskim nakazem aresztowania”).

- 10 Z przedmiotowego europejskiego nakazu aresztowania wynika, że osoba, której dotyczy nakaz, była od dnia 30 maja 2001 r. prezesem zarządu spółki z siedzibą w Portugalii (zwanej dalej „spółką portugalską”), w całości kontrolowanej przez spółkę z siedzibą w Hiszpanii (zwaną dalej „spółką hiszpańską”), której prezesem zarządu również była, od dnia 29 stycznia 2001 r., osoba, której dotyczy nakaz.
- 11 Główna działalność, jaką spółka portugalska prowadziła w Portugalii, była taka sama jak działalność prowadzona przez spółkę hiszpańską w Hiszpanii, a mianowicie wprowadzanie do obrotu produktów inwestycyjnych, z którymi związana była gwarancja, że na koniec okresu ustalonego w umowie zostaną one odkupione za wartość odpowiadającą zainwestowanemu kapitałowi, powiększoną o stopy zwrotu wyższe niż zwykle oferowane przez instytucje finansowe. Tymczasem działalność ta skrywała w rzeczywistości oszukańczy schemat piramidy finansowej.
- 12 Masowe przystąpienie osób prywatnych do tych produktów inwestycyjnych umożliwiło portugalskiej spółce wyjątkowy wzrost i ekspansję. Gdy pod koniec kwietnia 2006 r. wobec spółki hiszpańskiej hiszpańskie organy wymiaru sprawiedliwości wszczęły dochodzenie, spółka ta zaprzestała działalności na terytorium hiszpańskim w maju tego samego roku.
- 13 Kiedy w wyniku interwencji portugalskich organów wymiaru sprawiedliwości działalność polegająca na pozyskiwaniu środków finansowych została zakończona również przez spółkę portugalską, spółka ta zaprzestała wywiązywania się ze zobowiązań do odkupu podjętych wobec inwestorów. Wszyscy oni ostatecznie ponieśli znaczne straty finansowe.
- 14 W tym kontekście postanowieniem z dnia 20 grudnia 2021 r. Juzgado Central de Instrucción n° 1 de la Audiencia Nacional (centralny sąd śledczy nr 1 sądu centralnego, Hiszpania) odmówił wykonania przedmiotowego europejskiego nakazu aresztowania ze względu na to, że osoba, której dotyczy nakaz, jest obywatelem hiszpańskim, lecz zdecydował o wykonaniu w Hiszpanii kary wymierzonej w Portugalii.
- 15 Osoba, której dotyczy nakaz, wniosła odwołanie od tego postanowienia do Audiencia Nacional (sądu centralnego), będącego sądem odsyłającym, twierdząc, że czyn leżący u podstaw wyroku hiszpańskiego jest tym samym co objęty wyrokiem portugalskim, i powołując się na naruszenie zasady *ne bis in idem*. W konsekwencji zdaniem tej osoby ani przedmiotowy europejski nakaz aresztowania, ani wyrok portugalski nie mogą zostać wykonane.
- 16 W tym względzie sąd odsyłający wyjaśnia, po pierwsze, że zarówno z opisu stanu faktycznego, jak i z uzasadnienia wyroku hiszpańskiego wynika, iż dotyczy on głównie oszustw popełnionych przez spółkę hiszpańską w Hiszpanii. Po drugie, wyrok portugalski dotyczyć ma zasadniczo działalności wykonywanej przez spółkę portugalską wyłącznie na terytorium Portugalii. Ponadto osoby pokrzywdzone, o których mowa w każdym z tych dwóch wyroków, nie są tymi samymi osobami, a tożsamość osób odpowiedzialnych za czyny jest jedynie częściowa. W związku z tym, mając na uwadze hiszpańskie orzecznictwo dotyczące zasady *ne bis in idem*, sąd odsyłający skłania się do uznania, że w niniejszej sprawie przesłanka „*idem*” nie wydaje się spełniona.
- 17 Niemniej sąd ten uściśla, że nawet przy założeniu, iż nie chodzi o sytuację, w której zastosowanie znajduje zasada *ne bis in idem*, należy jednak uznać, że w niniejszej sprawie istnieje zbieg polegających karze czynów, który można zakwalifikować jako „przestępstwo ciągłe” w rozumieniu hiszpańskiego prawa karnego. Takie przestępstwo ciągłe obejmuje wszystkie te czyny, w tym czyny popełnione w Portugalii, i należy do nich zastosować jedną karę.

- 18 Sąd odsyłający uważa w tym względzie, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której czyny stanowiące przestępstwo ciągle były ścigane w ramach dwóch odrębnych postępowań i zakończyły się dwoma orzeczeniami różnych sądów w różnych państwach członkowskich, ani prawo hiszpańskie, ani prawo Unii nie przewidują procedury ustalania górnej granicy kary.
- 19 Ponadto sąd odsyłający wyjaśnia, że w niniejszej sprawie nie może on również zastosować hiszpańskiego proceduralnego mechanizmu wymierzania kary łącznej przewidzianego w art. 988 akapit trzeci kodeksu postępowania karnego w celu poszanowania zasady proporcjonalności kar.
- 20 W każdym razie sytuacja ta, poza tym, że naruszała wymóg proporcjonalności kar w ramach karania przestępstw, przewidziany w art. 49 ust. 3 karty praw podstawowych, narusza też zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych, przewidzianą w decyzji ramowej 2008/909, a także uwzględnianie wyroków skazujących wydanych przez państwa członkowskie Unii, przewidziane w decyzji ramowej 2008/675, jak również podważała skuteczność przepisów decyzji ramowej 2002/584, a w szczególności jej art. 4 pkt 6, wywołując skutki dla swobodnego przemieszczania się obywateli Unii.
- 21 W tych okolicznościach Audiencia Nacional (sąd centralny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy w niniejszej sprawie zachodzi sytuacja »bis in idem« z art. 50 [karty praw podstawowych] i art. 54 [KWUS], gdyż chodzi o te same czyny zgodnie z zakresem przypisanym temu pojęciu w orzecznictwie europejskim, czy też przeciwnie, oceny takiej powinien dokonać sąd odsyłający, zgodnie z zasadami przedstawionymi w niniejszym postanowieniu, w tym z zasadami konieczności łączenia kar i ustalenia górnego wymiaru kary zgodnie z kryteriami proporcjonalności, jako że chodzi o jedno przestępstwo ciągle?
- 2) W razie uznania, że zgodnie z kryteriami przedstawionymi w niniejszej decyzji nie zachodzi sytuacja »bis in idem«, ponieważ nie występuje pełna tożsamość czynów:
- a) Czy w świetle okoliczności niniejszej sprawy ograniczenia skutków wyroków innych państw Unii, wyraźnie przewidziane w art. 14 ust. 2 [ustawy organicznej 7/2014], dokonującej transpozycji uregulowania europejskiego, są zgodne z decyzją ramową [2008/675] oraz z art. 45 i art. 49 ust. 3 [karty praw podstawowych] i zasadą wzajemnego uznawania w Unii orzeczeń sądowych?
- b) Czy brak w prawie hiszpańskim postępowania lub mechanizmu pozwalającego na uznawanie zagranicznych wyroków europejskich, łączenie i dostosowywanie lub ograniczanie kar w sposób gwarantujący ich proporcjonalność, w sytuacji gdy w Hiszpanii powinien zostać wykonany wyrok zagraniczny dotyczący czynów znajdujących się w relacji ciągłości lub powiązania z innymi, które zostały osądzone w Hiszpanii i co do których również istnieje wyrok skazujący, jest sprzeczny z art. 45 i art. 49 ust. 3 [karty praw podstawowych] w związku z art. 4 ust. 6 decyzji ramowej [2002/584] i art. 8 ust. 1 i 2 decyzji ramowej [2008/909] i ogólnie z zasadą wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych na terenie Unii?”.

Postępowanie przed Trybunałem

- 22 Zgodnie z art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem sąd odsyłający, wraz ze złożeniem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, wniósł o zastosowanie do niego pilnego trybu prejudycjalnego. Na poparcie swojego wniosku sąd ten wyjaśnił, że sprawa w postępowaniu głównym dotyczy „postępowania karnego, w którym zainteresowany jest osadzony w zakładzie karnym, w którym odbywa karę o określonym wymiarze, nie mając pewności co do okresu, przez który będzie musiał ostatecznie odbywać karę pozbawienia wolności, a postępowanie dotyczy również jego reżimu odbywania kary, przepustek, zmiany na jego korzyść decyzji klasyfikacyjnej oraz obliczeń czasu na potrzeby warunkowego zwolnienia na ostatnim etapie odbywania kary”.
- 23 Decyzją z dnia 16 marca 2022 r. Trybunał postanowił, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, nie uwzględnić tego wniosku, ponieważ przesłanki dotyczące pilnego charakteru przewidziane w art. 107 regulaminu postępowania nie zostały spełnione.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 24 Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał powinien w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania. Okoliczność, że sąd krajowy powołał się formalnie w pytaniu prejudycjalnym na określone przepisy prawa Unii, nie stoi na przeszkodzie temu, by Trybunał przekazał temu sądowi wszelkie wskazówki dotyczące wykładni, które mogą być pomocne w rozstrzygnięciu rozpatrywanej przez niego sprawy, niezależnie od tego, czy sąd krajowy powołał się na nie w treści pytań. W tym względzie do Trybunału należy wyprowadzenie z ogółu informacji przedstawionych przez sąd krajowy, a w szczególności z uzasadnienia postanowienia odsyłającego, elementów prawa Unii, które wymagają wykładni w świetle przedmiotu sporu (wyrok z dnia 22 czerwca 2022 r., Volvo i DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, pkt 28).
- 25 W niniejszej sprawie należy zauważyć, że postanowieniem z dnia 20 grudnia 2021 r. Juzgado Central de Instrucción n° 1 de la Audiencia Nacional (centralny sąd śledczy nr 1 trybunału centralnego) odmówił wykonania przedmiotowego europejskiego nakazu aresztowania na tej podstawie, że osoba, której dotyczy nakaz, jest obywatelem hiszpańskim, lecz zdecydował o wykonaniu w Hiszpanii kary wymierzonej w Portugalii. Natomiast osoba, której dotyczy nakaz, powołując się w szczególności na art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584, kwestionuje to postanowienie przed sądem odsyłającym i podnosi, że należy odmówić wykonania przedmiotowego europejskiego nakazu aresztowania na tej podstawie, że zapadło wobec niej w jednym z państw członkowskich prawomocne orzeczenie w związku z popełnieniem tego samego czynu.
- 26 W tych okolicznościach, bez potrzeby orzekania w przedmiocie art. 50 karty praw podstawowych ani art. 54 KWUS, należy przyjąć, że poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez jedno z państw

- członkowskich w sytuacji, w której w stosunku do osoby, której dotyczy nakaz, zapadło prawomocne orzeczenie w państwie członkowskim wykonującym nakaz, a przestępstwo, za które osoba ta jest ścigana w wydającym nakaz państwie członkowskim, należy zgodnie z prawem wykonującego nakaz państwa członkowskiego zakwalifikować jako „przestępstwo ciągłe”.
- 27 Jak wynika z art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584, przepis ten ustanawia podstawę obligatoryjnej odmowy wykonania, zgodnie z którą wykonujący nakaz organ sądowy odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli uzyska informację, że w stosunku do osoby, której dotyczy nakaz, zapadło w związku z popełnieniem tych samych czynów prawomocne orzeczenie w państwie członkowskim, z zastrzeżeniem, że w przypadku skazania kara została wykonana lub jest aktualnie wykonywana, lub też nie może być już wykonana w świetle prawa państwa, w którym nastąpiło skazanie.
- 28 Przepis ten ma na celu uniknięcie sytuacji, w której dana osoba będzie ponownie ścigana lub sądzona przez sąd karny za te same czyny, i odzwierciedla zasadę *ne bis in idem*, wyrażoną w art. 50 karty praw podstawowych, zgodnie z którą nikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r. AY (Europejski nakaz aresztowania – Świadek), C-268/17, EU:C:2018:602, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 29 Jedną z przesłanek zawartych w art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584, od których uzależniona jest odmowa wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jest zatem sytuacja, w której w stosunku do osoby, której dotyczy wniosek, zapadło prawomocne orzeczenie „w związku z popełnieniem tych samych czynów”.
- 30 Co się tyczy pojęcia „tych samych czynów”, Trybunał uznał, że skoro art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584 nie odsyła do prawa państw członkowskich w odniesieniu do tego pojęcia, przepisowi temu należy nadać w całej Unii autonomiczną i jednolitą wykładnię [wyrok z dnia 29 kwietnia 2021 r., X (Europejski nakaz aresztowania – *Ne bis in idem*), C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 31 Ponadto wspomniane pojęcie należy interpretować w ten sposób, że dotyczy ono jedynie czynów rozumianych jako zdarzenia i obejmuje pewną całość, na którą składają się nierozdzielnie ze sobą związane konkretne okoliczności, niezależnie od ich kwalifikacji prawnej lub chronionego interesu prawnego [wyrok z dnia 29 kwietnia 2021 r., X (Europejski nakaz aresztowania – *Ne bis in idem*), C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, pkt 71 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 32 Dokładniej rzecz ujmując, Trybunał orzekł, że przez tożsamość zdarzenia rozumie się całość, na którą składają się konkretne okoliczności wynikające z wydarzeń, które są co do zasady takie same, ponieważ obejmują tego samego sprawcę i są ze sobą nierozdzielnie związane w czasie i przestrzeni [wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (Wyjątek od zasady *ne bis in idem*), C-365/21, EU:C:2023:236, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 33 Zasada *ne bis in idem* nie znajduje natomiast zastosowania w przypadku, gdy rozpatrywane czyny są nie tożsame, lecz jedynie podobne [wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (Wyjątek od zasady *ne bis in idem*), C-365/21, EU:C:2023:236, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 34 Ponadto, aby stwierdzić tożsamość czynów, nie wystarczy sama okoliczność, że w danym wyroku wspomniano o elemencie stanu faktycznego związanym z terytorium innego państwa członkowskiego. Należy jeszcze ustalić, czy sąd, który wydał ten wyrok, rzeczywiście orzekł w przedmiocie tego elementu stanu faktycznego w celu stwierdzenia przestępstwa, ustalenia odpowiedzialności osoby oskarżonej o to przestępstwo i, w stosownym przypadku, wymierzenia jej kary, tak aby można było uznać, że przestępstwo to obejmuje terytorium tego innego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok z dnia 22 marca 2022 r., Nordzucker i in., C-151/20, EU:C:2022:203, pkt 44).
- 35 To do sądu odsyłającego, który jako jedyny jest właściwy do orzekania w przedmiocie okoliczności faktycznych, należy ustalenie, czy w niniejszej sprawie czyny będące przedmiotem wyroku portugalskiego są tożsame, w rozumieniu pkt 30–34 niniejszego wyroku, z tymi, które zostały prawomocnie osądzone przez sądy hiszpańskie. Niemniej jednak Trybunał może dostarczyć temu sądowi wskazówek w zakresie wykładni prawa Unii w ramach oceny tożsamości czynów [wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (Wyjątek od zasady ne bis in idem), C-365/21, EU:C:2023:236, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 36 W tym względzie z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że osoba, której dotyczy nakaz, odtworzyła w Portugalii oszukańczą działalność, którą prowadziła w Hiszpanii. O ile chodzi zatem o działania o tym samym modus operandi, o tyle zostały one jednak zrealizowane za pośrednictwem odrębnych osób prawnych, z których jedna była ukierunkowana na oszukańczą działalność w Hiszpanii, a druga na taką działalność w Portugalii. Ponadto sąd odsyłający wskazuje, że pokrywanie się czynów popełnionych odpowiednio w Portugalii i w Hiszpanii jest jedynie epizodyczne, ponieważ oszukańcza działalność była kontynuowana w Portugalii po wszczęciu dochodzenia i po zaprzestaniu działalności w Hiszpanii. Podobnie osoby pokrzywdzone są różnymi osobami. Okazuje się zatem, że oszukańcze działania prowadzone w Hiszpanii i Portugalii nie były nierozzerwalnie ze sobą związane. Ponadto sąd odsyłający wyjaśnia, że wyrok hiszpański odnosi się do oszukańczej działalności prowadzonej w Hiszpanii na szkodę osób zamieszkałych w tym państwie członkowskim, podczas gdy wyrok portugalski odnosi się do działalności w Portugalii na szkodę osób zamieszkałych w tym ostatnim państwie członkowskim.
- 37 W tych okolicznościach, z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd odsyłający, wydaje się, że czyny, do których odnoszą się wyroki: hiszpański i portugalski, nie są tożsame. Podniesiona przez sąd odsyłający okoliczność, że przestępstwa popełnione w Hiszpanii i przestępstwa popełnione w Portugalii należy zakwalifikować zgodnie z prawem hiszpańskim jako „przestępstwo ciągłe”, nie może podważyć tego wniosku, ponieważ art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584 wymaga oceny zdarzeń na podstawie obiektywnych elementów, która to ocena, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 31 niniejszego wyroku, jest niezależna od ich kwalifikacji prawnej w prawie krajowym.
- 38 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 3 pkt 2 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez państwo członkowskie, w sytuacji gdy w stosunku do osoby, której dotyczy nakaz, zapadło prawomocne orzeczenie w innym państwie członkowskim i osoba ta odbywa tam karę pozbawienia wolności za przestępstwo stwierdzone w tym wyroku, pod warunkiem że osoba ta jest ścigana za te same czyny w wydającym nakaz państwie członkowskim, przy czym w celu ustalenia istnienia „tych samych czynów” nie jest konieczne uwzględnienie kwalifikacji rozpatrywanych przestępstw zgodnie z prawem wykonującego nakaz państwa członkowskiego.

W przedmiocie pytania drugiego

- 39 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy w przypadku gdyby należało odmówić wykonania rozpatrywanego europejskiego nakazu aresztowania na podstawie art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584, a nie na podstawie art. 3 pkt 2 tej decyzji ramowej, art. 45 i art. 49 ust. 3 karty praw podstawowych, które to przepisy wyrażają odpowiednio zasady swobodnego przemieszczania się i proporcjonalności kar, w związku z decyzją ramową 2002/584, a także z decyzją ramową 2008/675 w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich oraz z decyzją ramową 2008/909 w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do wyroków w sprawach karnych, stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala ani na wymierzenie jednej kary za wszystkie czyny, które można zakwalifikować jako „przestępstwo ciągłe”, popełnione zarówno w Hiszpanii, jak i w innym państwie członkowskim, ani na zastosowanie krajowego mechanizmu wymierzania kary łącznej, obejmującej kary orzeczone przez sądy tego innego państwa członkowskiego i podlegające wykonaniu w Hiszpanii.
- 40 W tym względzie rząd hiszpański kwestionuje dopuszczalność pytania drugiego ze względu na to, że, po pierwsze, przedmiotem postępowania głównego jest wydanie w postępowaniu apelacyjnym orzeczenia w przedmiocie wykonania przedmiotowego europejskiego nakazu aresztowania, podczas gdy w przypadku odmowy jego wykonania i zobowiązania do wykonania w Hiszpanii kary orzeczonej w Portugalii skutki związane z uznaniem wyroku portugalskiego zostałyby w stosownym wypadku rozpatrzone w toku nowego postępowania. Po drugie, wnioskowana wykładnia jest przedwczesna, ponieważ hiszpański wykonujący nakaz organ sądowy nie wydał jeszcze żadnego prawomocnego orzeczenia dotyczącego uznania i wykonania w Hiszpanii wyroku portugalskiego. Tymczasem dopiero po wydaniu tego orzeczenia pojawi się kwestia ewentualnego dostosowania w jakikolwiek sposób kar orzeczonych odpowiednio w Hiszpanii i Portugalii.
- 41 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału procedura ustanowiona w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są niezbędne dla rozstrzygnięcia przedstawionych im sporów. W tym względzie należy przypomnieć, że odesłanie prejudycjalne nie ma służyć wydawaniu opinii doradczych w przedmiocie pytań ogólnych i hipotetycznych, lecz ma być podyktowane potrzebą skutecznego rozstrzygnięcia sporu (zob. podobnie wyrok z dnia 30 czerwca 2022 r., *Valstybės sienos apsaugos tarnyba i in.*, C-72/22 PPU, EU:C:2022:505, pkt 47, 48 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 42 Trybunał nie może orzekać w przedmiocie pytania prejudycjalnego zadanego przez sąd krajowy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym lub gdy podniesiony problem jest natury hipotetycznej (wyrok z dnia 19 stycznia 2023 r., *Unilever Italia Mkt. Operations*, C-680/20, EU:C:2023:33, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 43 W niniejszej sprawie do sądu odsyłającego skierowano wniosek o udzielenie wyjaśnień, wzywając go do sprecyzowania, po pierwsze, związku istniejącego jego zdaniem między pytaniem drugim a toczącym się przed nim postępowaniem, a po drugie, powodu, dla którego odpowiedź na to pytanie jest mu niezbędna do wydania orzeczenia w postępowaniu głównym.

- 44 W odpowiedzi na ten wniosek sąd odsyłający wskazał, że ewentualne skutki skazania w Hiszpanii osoby, której dotyczy nakaz, dla wykonania w Hiszpanii wyroku portugalskiego nie będą przedmiotem toczącego się przed nim postępowania oraz że po uprawomocnieniu się orzeczenia o odmowie przekazania zostanie wszczęte kolejne postępowanie sądowe na potrzeby wykonania w Hiszpanii kary orzeczonej wyrokiem portugalskim.
- 45 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że kwestia, jakie skutki należy wywieść ze skazania w Hiszpanii osoby, której dotyczy nakaz, dla wykonania w Hiszpanii wyroku portugalskiego, pojawi się dopiero po wydaniu orzeczenia w sprawie uznania tego ostatniego wyroku, w związku z czym kwestia ta nie pojawia się jeszcze w postępowaniu głównym, które dotyczy wykonania lub odmowy wykonania przedmiotowego europejskiego nakazu aresztowania.
- 46 Należy zatem stwierdzić, że odpowiedź na pytanie drugie nie jest niezbędna dla wydania przez sąd odsyłający orzeczenia w sprawie przed nim sprawie i że w związku z tym pytanie to jest niedopuszczalne.

W przedmiocie kosztów

- 47 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 3 pkt 2 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r.,

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi on na przeszkodzie wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez państwo członkowskie, w sytuacji gdy w stosunku do osoby, której dotyczy nakaz, zapadło prawomocne orzeczenie w innym państwie członkowskim i osoba ta odbywa tam karę pozbawienia wolności za przestępstwo stwierdzone w tym wyroku, pod warunkiem że osoba ta jest ścigana za te same czyny w wydającym nakaz państwie członkowskim, przy czym w celu ustalenia istnienia „tych samych czynów” nie jest konieczne uwzględnienie kwalifikacji rozpatrywanych przestępstw zgodnie z prawem wykonującego nakaz państwa członkowskiego.

Podpisy